

20 מאי 2021

לכבוד,
ד"ר אביחי מנדלבלו, היועץ המשפטי לממשלה
ד"ר חיים ויסמונסקי, מנהל מחלקת הסייבר, פרקליטות המדינה

הנדון: הסתה לאלימות נגד עיתונאים במרחב הדיגיטלי

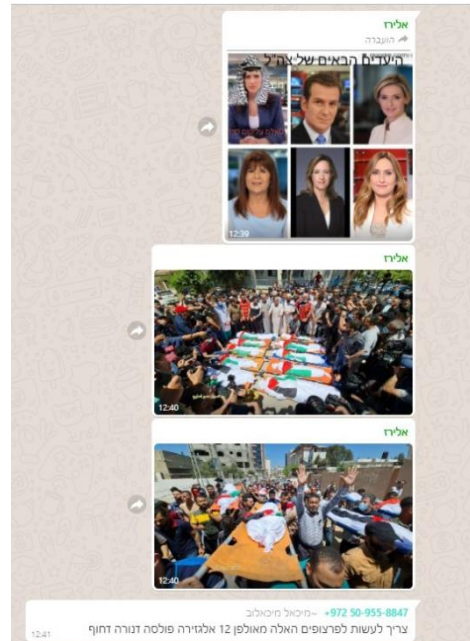
מתקפות על מוסד התקשורת אינן תופעה חדשה ולרוב הן נתפסות כביקורת לגיטימית במסגרת חופש הביטוי. אלא, שבימים האחרונים התגברה באופן משמעותי ומסוכן תופעת ההסתה הקונקרטיה לאלימות נגד עיתונאים וכלי תקשורת. עיתונאיות ועיתונאים הפכו מטרה עד כדי כך שהמעסיקים שלהם נאלצו להצמיד לכמה מהם אבטחה אישית. עיתונאים קיבלו איומים ממשיים על חייהם ועל חיי משפחתם, אחדים מהם אף הגישו תלונות במשטרה, ואחד המאיימים אף נעצר לחקירה פלילית. אין צורך להסביר עד כמה איומים ישירים על עיתונאים מאיימים על המרקם הדמוקרטי של מדינת ישראל ועל היכולת של התקשורת הישראלית למלא נאמנה את תפקידה.

סרטונים, פוסטים וראיונות של מובילי דעה הקושרים בין עיתונאים לבין ארגוני טרור או אויבים אחרים של מדינת ישראל, שבנסיבות אחרות כשלעצמם אולי נתפסו כעניין לא מאיים, מתפרשים בקבוצות פייסבוק סגורות מסוימות ובקבוצות ווטסאפ קיצוניות כחלק משרשרת פעולה שסופה אלימות.

לתפיסתנו, מדובר באלימות שתחילתה בפלטפורמות הרשתות החברתיות הגלויות - פייסבוק, טוויטר ואינסטגרם והיא ממשיכה באמצעות האפליקציות למסרים ישירים - בעיקר קבוצות ווטסאפ וטלגרם וכן בקבוצות פייסבוק סגורות - ומגיעה לכדי הסתה ישירה לפגיעה בעיתונאים שסופה בפגיעות פיזיות.

בימים האחרונים התקצר באופן משמעותי המרחק בין מילים למעשים, ובין אמירות ביקורתיות החוסות בצל חופש הביטוי, שאנו בשגרה מנסים להגן עליהן ככל יכולתנו, לבין איומים מוחשיים והסתה לאלימות. אכן, יש לצפות שהרשתות החברתיות תהיינה מודעות להתפתחויות האלה ולמופעים שלהן במרחב הממשי, ותנקוטנה את הצעדים הנדרשים כדי לסייע למנוע אותן. נדגיש כי תכנים אלה נוגדים באופן ישיר את כללי הקהילה של פייסבוק וטוויטר ואת כללי השימוש של ווטסאפ. אלא, שאנו אזרחיות מדינת ישראל ולטעמנו זהו תפקידה של המדינה לפעול מול הרשתות למניעת הפצה של תכנים אלה, בדיוק כפי שהיא פועלת להסרת תכנים הפוגעים בעובדי ציבור או בשופטים.

מצרפת דוגמא מאתמול של מסר שעבר בקבוצות ווטסאפ ולפחות כמה עשרות אנשים נחשפו אליו.

המפיץ הוא האוואטר 'אלירז אביב' המשנה את שמו מידי פעם. הוא פועל בפייסבוק, טוויטר ובקבוצות ווטסאפ וניתן להצביע על כמה עשרות חשבונות המשויכים לו (דבר שהוא כשלעצמו אסור לפי כללי הקהילה של פייסבוק). בתמונה המצורפת הוא מפיץ את כרזת תמונות אנשי התקשורת בליווי הכותרת "היעדים הבאים של צה"ל" ומיד לאחר מכן תמונות של גופות בלווייה בעזה. השילוב בין התמונות אינו מקרי והתגובה אליהן מעידה שההסתה אפקטיבית.

אנחנו מבקשות כי תתבעו מן הרשתות:

- לזהות את הגורמים המסיתים שלעתים קרובות מתחבאים מאחורי אוואטרים ושמות בדויים ולאחר את מנהלי הקבוצות שבהן מועברים מסרים של הסתה קונקרטיים לאלימות נגד עיתונאים.
- להסיר תכנים, לחסום משתמשים ולסגור קבוצות שיש בהם הסתה קונקרטיים לאלימות נגד עיתונאים.
- לפתוח באופן מיידי מוקד חירום שיפעל ויתן מענה 24 שעות ביממה לבקשות הסרה וסגירת קבוצות. העובדה שמדובר בקבלת החלטות שמתנהלת מחוץ לישראל יוצרת פער מסוכן בין ההתראות שלנו לבין הטיפול בהן.
- להגביל חשבונות של משפיעני רשת ודמויות פוליטיות שמסיתות באופן ישיר וממוקד נגד עיתונאים. זיהינו שיש מספר נמוך יחסית של ארגונים ואנשים מרכזיים שמשחקים תפקיד לא

פרופורציונלי בייצור המסרים של הסתה לאלימות ומתקפות על עיתונאים. יש לאכוף כללים דווקא כשמדובר במשתמשים בעלי השפעה, לתעדף החלטות מהירות יותר כשמדובר בעבריינים חוזרים ולהחמיר את הסנקציות לגבי "מפיצי על" של מידע כזה.

- לראות כל סרטון, פוסט וראיון של פוליטיקאים בכירים ומובילי דיעה, הקושרים בין עיתונאים לבין ארגוני טרור או אויבים אחרים של מדינת ישראל, שבנסיבות אחרות כשלעצמם אולי נתפסו כעניין לא מאיים, כחלק משרשרת פעולה שסופה אלימות. במקביל, לראות כל הודעה קיצונית ומסיתה בקבוצות הפייסבוק והוואטסאפ בתוך ההקשר של מילים שעלולות באופן מיידי להפוך למעשים ולא כ"הוצאת קיטור".

אנו נמצאים בשעת חירום אזרחית, שמעטות כמוה חווינו בעשורים האחרונים. אי הבנה של המתרחש עלולה, חלילה, להוביל לתוצאות קשות.

אנו לשירותכם בכל עניין,

ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר
ראש התוכנית לדמוקרטיה בעידן המידע
המכון הישראלי לדמוקרטיה

ענת סרגוסטי
אחראית חופש עיתונות
ארגון העיתונאים